

Til Kunnskapsdepartementet

HØRINGSVAR angående forslag om lovfesting av skoleeiers ansvar for at elevene får de nødvendige trykte og digitale læremidler i videregående opplæring

Bokhandlerforeningen

Tlf. 22 39 68 00
www.bokhandlerforeningen.no
Kontaktperson: Randi S. Øgrey

Høringsvar fra Bokhandlerforeningen:

Angående forslag om lovfesting av skoleeiers ansvar for at elevene får de nødvendige trykte og digitale læremidler i videregående opplæring.

Oppsummering:

- Det er positivt at regjeringen ønsker å lovfeste retten til gratislæremidler i videregående opplæring. Resultatet avhenger av at det ikke blir et gap mellom gode intensjoner og økonomiske ressurser. Bevilgningsnivået til fylkene må være slik at elevene får gode, oppdaterte læremidler, formet slik fylket mener det vil fungere best i sin region.
- Det må settes av nok ressurser til investering og utvikling av digitale og trykte læremidler.
- Dersom egenbetaling på PC-er skal bortfalle, bør departementet utrede løsninger som innebærer at staten via Statens Lånekasse finansierer dette, eller øke bevilgningene til fylkene tilsvarende. Det bør utredes om gratisprinsippet bør begrenses til programvaren, dvs. læremidlet i PC-en.
- Innføring av gratis læremidler må evalueres for å sikre at elevenes rettigheter ivaretas.

Når staten velger å lovfeste gratisprinsippet, påligger det staten et stort ansvar for å sikre tilstrekkelige offentlige ressurser slik at intensjonene i kunnskapsreformen ivaretas på en god måte.

Stort økonomisk ansvar

Bokhandlerforeningen støtter prinsippet om gratis læremidler for elever i videregående opplæring. Videregående skole er i stor grad blitt en del av den obligatoriske utdanning i Norge. Lik rett til utdanning er et viktig prinsipp og økonomisk evne bør ikke begrense denne muligheten.

Når staten velger å lovfeste gratisprinsippet, betyr det at staten tar et økonomisk ansvar for å dekke alle elevenes utgifter til trykte og digitale læremidler. Det påligger staten et stort ansvar for å sikre tilstrekkelig offentlig ressurser slik at reformen blir gjennomført på en god måte. I det videre arbeid med lovforslaget er det dessuten viktig å klargjøre hva som er læremidler, og hva som er bærere av læremidler.

Valgfrihet

Det er svært positivt at regjeringen vil gi fylkene valgfrihet. Vi forutsetter at denne blir reell, slik at hvert enkelt fylke kan innføre den gratis - modellen som passer best i sin region. Det forutsetter at bevilgningene for de kommende år blir høyere enn for 2007, hvor det ikke er bevilget tilstrekkelig ressurser dersom fylkene ønsker ordninger hvor elevene eier bøkene selv. Midlene rekker heller ikke til digitale læremidler eller PC-er. Se modell under.

		2007	2 008	2 009	2 010
VG1	Bevilgning fra staten, i mill kr			kr 356	
	Statlig bevilgning til læremidler fordelt per elev (75 181 elever*)			kr 4 740	
	Kostn. nye bøker per elev. Kilde DnF			kr 4 451	
VG2	Bevilgning fra staten, i mill kr	kr 275			
	Statlig bevilgning til læremidler fordelt per elev (60 231 elever)	kr 4 573			
	Kostn. nye bøker per elev. Kilde DnF	kr 5 561			
VG3	Bevilgning fra staten, i mill kr		kr 167		
	Statlig bevilgning til læremidler fordelt per elev (46 337 elever)		kr 3 610		
	Kostn. nye bøker per elev. Kilde DnF		kr 3 606		
Sum staten, mill kr.		kr 275	kr 167	kr 356	kr 266

Tallene ovenfor viser at det ikke er nok statlige bevilgninger til å dekke gratis pc, hvis man skal opprettholde løftet om de nødvendige gratis nye bøker som innfrir kunnskapsløftet.

Det viktig å unngå at tilskuddene blir lavere enn de reelle utgiftene til læremidler. I så fall er det en fare for at gratis læremidler blir en salderingspost hvor skoleeier blir tvunget til en for lav utskriftningstakt. I grunnskolen har dette vært en utfordring hvor bøker som er lånt ut til elever til dels har vært helt utslitt, til dels "gått ut på dato.

Lovfesting av gratis læremidler skal først og fremst komme eleven til gode. Bokhandlerforeningen mener en ordning hvor elevene eier læremidlene selv har flest fordeler, og denne anbefales også av brukerne (Elevorganisasjonen, lærerorganisasjoner, Handel og Kontor mfl.). Bokhandlerforeningen mener det er viktig at alle fylker som ønsker det får tilført ressurser slik at elevene kan eie bøkene selv.

Dersom læremidlene blir elevene eiendom, tilrettelegges det for at elevene kan arbeide langt mer aktivt med lærestoffet.

Stipendløsningens viktige kvalitative aspekter:

- Sikrer at elevene får alle bøker.
- Elevene kan beholde bøkene etter avsluttet skolegang.
- Det sikrer likhet og hindrer klaseskiller.
- Målet om like vilkår uavhengig av bosted og familieøkonomi blir oppfylt.
- Sikrer prinsippet om fritt læremiddelvalg.
- Sikrer oppdaterte læremidler fordi det er ressurser til fornyelser ved behov.
- En stipendmodell samsvarer godt med dept ønske om en minst mulig byråkratisk modell.

Ordninger der elevene eier bøkene selv, innebærer også lavere administrative kostnader for den enkelte skole. Departementet må lytte til brukererfaringene fra utlånsordningen i 2000 - 2001, noe som tilsier at en må finne andre løsninger. Det er blant annet viktig at biblioteket ikke blir pålagt en ren administrativ oppgave som lærebokutlånere, noe som vil føre til redusert kapasitet til kjerneoppgavene. Det er mulig å tenke seg kombinasjoner av eierskap og utlån, hvor noen sentrale lærebøker er elevens eiendom.

Det er viktig at departementet skiller mellom investeringer som sikrer læremidler i framtiden, og bevilgninger beregnet på å dekke elevenes behov for læremidler år for år.

Prinsipielt er PC et verktøy, mens innholdet (programvaren) er læremidlet.

Trykte og digitale læremidler

Bokhandlerforeningen mener det er viktig å satse både på trykte og digitale læremidler, og at tilgjengeligheten til læremidlene er god. Utviklingen av gode digitale læremidler er i støpeskjeen, og en tidkrevende prosess, men endringene i læremiddelmarkedet vil fortsette, og en større del av læringen vil skje digitalt. Da er det en utfordring å sikre at produsenter av læremidler får mulighet til å håndtere endringene offensivt og fortsette å være ledende i markedet.

Både elever og lærere er tjent med at det tilrettelegges for synergi mellom lærebøker og digitale læremidler. Bokbransjen har mange års pedagogisk erfaring, og ressursene må brukes slik at denne kapasiteten også overføres på det digitale marked. Det er viktig at departementet skiller mellom investeringer som sikrer læremidler i framtiden, og bevilgninger beregnet på å dekke elevenes behov for læremidler år for år.

Digitale læremidler er blitt viktig, men det betyr ikke at læreboka vil eller bør forsvinne. Når det gjelder selve effekten av å presentere et godt utformet papirmedium, viser undersøkelser at ingen medier slår den trykte boken når det gjelder å motivere målgruppen til å gå inn i stoffet. Den materialiseringen, følelsen og oversikten dette mediet byr på, har vist seg å være helt avgjørende i mange tilfeller der motivasjon er en viktig faktor for å oppnå oppsatte mål hos målgruppen.

PC – maskinen og innholdet

Departementets forslag innebærer at elevene ikke kan pålegges å betale for eksempel egenandel på bærbar PC. Dette betyr i praksis at i den grad skolene ønsker/velger å utstyre elevene med bærbare PC-er, vil PC-ene være skolens eiendom med det ansvar som følger mht til service, vedlikehold osv. Alternativet er at skolene investerer midler i stasjonære maskiner som er tilgjengelig på skolene. I dag har fylkene valgt ulike løsninger.

I departementets forslag sies det at tilgang til PC-er en del av gratisreformen, samtidig gis det signaler om at dette ikke vil føre til økte bevilgninger. I realiteten kan forslaget bremse tilgangen både til papirbaserte og digitale læremidler. Departementet bør i samråd med brukerne utrede realistiske finansieringsmodeller. I denne sammenheng ber vi departementet vurdere to forslag:

- Det utredes om bærbar PC kan inkluderes i utstyrsstipendene som Statens Lånekasse har ansvaret for
- Det utredes om gratisprinsippet bør begrenses til programvaren, dvs. læremidlet i PC-en?

Virkningen av lovfestingen må evalueres jevnlig slik at man faktisk kan måle effekten av de valg som tas og at elevenes rettigheter blir godt ivaretatt.

Lovfestingen må evalueres

Vi forutsetter at departementet har en grundig konsekvensutredning i bunn for sitt forslag om lovfestingen slik at konsekvensen av gratis læremidler blir en langt bedre løsning for elevene også i praksis.

Vi mener noe av suksessen vil avhenge av viljen til å bevilge tilstrekkelig ressurser slik at fylkenes valgfrihet blir reell. Virkningen av lovfestingen må evalueres jevnlig slik at man faktisk kan måle effekten av de valg som tas og at elevenes rettigheter blir godt ivaretatt.

Vennlige hilsen
Bokhandlerforeningen
Randi S. Øgrey, direktør

Oslo 25.01.07